

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI**

**PSIXOLOGIK TESTLASHTIRISH
O'QUV DASTURI**

Bilim sohasi: 300000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta'lim sohasi: 310000 – Ijtimoiy va xulq-atvorga mansub fanlar
Ta'lim yo'nalishi: 70310301-Psixologiya

Chirchiq – 2024

Fan/modul kodi PTS1106	O'quv yili 2024-2025	Semestr 1	ECTS - Kreditlar 6	
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 6	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Psixologik testlashtirish	90	90	180
2.	<p>I. Fanning mazmuni.</p> <p>Fanning maqsadi: magistrda psixologik testlashtirish to'g'risidagi bilimlarni, testlarni, ularni ishlab chiqish va ishlab chiqarish talablari, testlarning tatbiq etish va sharhlash mexanizmlarini tahlil qilish ko'nikma va malakalarini shakllantirishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifalari: psixologik testlashtirishning mohiyati va uning amaliyotga tatbiq etish yo'llarni bilishga; psixologik testlashtirishning asosiy tamoyillari, psixologik testlashtirish va uning psixometrik o'lchamlarini tushuntirishga: psixologik testlarning turli shakllaridan foydalanish va ularni o'rganilayotgan muammo xususiyatlariga ko'ra tanlashga, natijalarni psixologik tahlil qilishga o'rgatadi.</p> <p>II. Nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>III. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu. Psixologik testlashtirish haqida umumiy tushuncha Psixologik testlashtirish. Psixologik test. Maishiy va ilmiy talqin. Testlashtirishning qisqa va to'liq talqini. Test va boshqa metodlar munosabati: kuzatish, eksperiment, suhbat, anketa. Test tadqiqot va tekshiruvning qismi sifatida. Testlashtirishning predmeti va ob'ekti. Testlashtirish baholashning bir vositasi sifatida. Test tizimi.</p> <p>2- mavzu. Testlashtirish metodining vujudga kelishi va rivojlanish tarixi Testlashtirishning vujudga kelishining shart- sharoitlari. Dastlabki testlar. Testlashtirishning fan sifatida shakllanish bosqichlari. Ilk psixolog eksperimentatorlar. Testlarni paydo bo'lishida F. Galton va Dj Kettellning xizmatlari. Intellektual testlarning paydo bo'lishi. Guruhiy testlar. Qobiliyatlarni test yordamida o'rganish. Standartlashgan testlar. Testlashtirishning XX asrda rivojlanishi. Testlashtirishning O'zbekistonda rivojlanishi.</p> <p>3- mavzu: Testlar ilmiyligining texnik va metodologik prinsplari. Psixometrik testlar va ularning kvazio'lchash testlaridan farqi. Testning kaliti, me'yorlar, quruq va standart ballari. Testlarning psixometrik xususiyatlari, Ishonchlilik tiplari. Ishonchlilikni ta'minlash tamoyillari. Validlik. Validlik turlari. Rerezentativlik, haqqoniylik,</p>			

4- mavzu: Testning psixometrik parametrlari

Testning psixometrik parametrini aniqlash. Testning psixometrik parametrlarining tatbiqiy ahamiyati, ishonchlik bilan validlik o'rtasidagi tafovutlar.

5- mavzu. Testlarning klassifikatsiyasi

Test. Pedagogik testlar. Pedagogik testlar klassifikatsiyasi. Psixologik testlar va ularning klassifikatsiyasi. Psixologik testlarni klassifikatsiyalashga doir yondashuvlar. Test turlari: testlashtirish shakliga ko'ra, testlashtirish mazmuniga ko'ra, test natijalarini talqin qilish xususiyatiga ko'ra, So'rovnoma. So'rovnoma klassifikatsiyasi. So'rovnomalarning tizimlashtirish.

6- mavzu O'lchash testlari konstruksiyasi

Test komponentlari va ularni tuzish tartibi. Psixologik va ta'lim testlariga kalit namunalari. Test komponentlarini ishlab chiqish tartibi. Me'yoriy- yo'naltirilgan testlar (NORT): statistik test normalari. Mezoniy- yo'naltirilgan testlar (KORT): me'zoniy test normalari._____

7- mavzu Test topshiriqlarini tuzish

Test topshiriqlarining kompyuter bazasini (KBTZ) tezkor shakllantirish, Mualliflar guruhini shakllantirish. Test topshiriq mualliflari uchun eslatma. Test tuzish maqsadi va vazifalari. Mualliflar ish sharoiti. Test topshiriqlari tuzish uchun me'yoriy- yo'riq noma bazasi. Topshiriqlarni elektron shaklda texnik rasmiylashtirish._____

8- mavzu. Intellekt va qobiliyat testlarini tuzish

Intellekt testlari uchun topshiriqlar. Analogiya, "Ortiqchasiga duch kelindi-olib tashla" tipidagi topshiriqlar. Ketma-ketlik. Ketma-ketlik variantlari. Ortiqchasidan tashqariga variantlari. Anologiya variantlari. Maxsus qobiliyatlar va erishganlik testlari. Topshiriqlar mazmuni. Bir necha variantlar bilan tanlash topshiriqlari. Alternativ topshiriqlar. Topshiriq tiplarini tanlash. Test sinovi uchun topshiriqlarni tartibga keltirish. To'g'ri javoblarni tasodifiy topish.

9- mavzu. Shaxs so'rovnomalarini tuzish

Topshiriqlarni ishlab chiqish. Shaxs so'rovnomalarining tuzish. Shaxs so'rovnomalarini savollari, tasdiqlarini shakllantirish. Topshiriqlarni shakllantirish uchun qoidalar. Shaxs so'rovnomalarini ma'no kasb etmaslik holatlariga e'tiroz. Javobga ustanovka ta'sirining yo'qotish. Rozilik bildirish ustanovkasi. Sotsial qo'llab-quvvatlovchi javoblar. Javoblarga boshqa ustanovkalar. Savol (tasdiqlar)ning mazmuni.

10-mavzu. Xorijiy testlarni moslashtirish

Xorijiy testlar yoki psixodiagnostika metodikalarini moslashtirish zarurati. Xorijiy testlarni moslashtirishga qo'yiladigan talablar. Tarjima qilingan testlarni moslashtirish. Xorijiy metodikalarni moslashtirishning mazmuniy va tashkiliy jihatlari. Testlar, metodikalarning moslashtirishdagi "ichki madaniy ko'chirish" vaziyatlari. Xorijiy testlar, metodikalarni moslashtirishning zaruriy bosqichlari

11-mavzu. Test topshiriqlari tahlil

Psixologning matematikani bilishining minimum darajasi. Tasodifiy topilganlarni to'g'rilash orqali ballarning hisoblash. Protsentli shkalalar va protsentli me'yorlar. Gauss modeli va standart shkalalar. Test topshiriqlarining murakkabligi. diskriminativlik koeffitsienti va indekslarini topish. Ishonchlilik va validlikni hisoblash yo'llari. Zamonaviy psixometrika elementlari (IRT). Bilim va qobiliyat testlaridan tashqari testlar uchun muhim tatbiqiy formulalar.

12-mavzu. Psixologik testlarni kompyuterlashtirish

Kompyuterlashtirish va kompyuter testlari. Testlarni kompyuterlashtirish tarixi. Testlarni kompyuterlashtirishning afzalliklari. Ularni rasmiylashtirish tartibi. Testlarni kompyuterlashtirish dasturlari. Kompyuterlashtirilgan metodikalar bilan an'anaviy metodikalarning qiyosiy tahlili. Xartman shkalasi. Testlarni kompyuterlashtirishning psixologik oqibatlari. Internet davrida kompyuter testlashtirish xususiyatlari. Kompyuter testlashtirishdagi modellar, algoritmlar va yondashuvlar. Test va ekspert baholash jarayonining kompyuter integratsiyasi. Onlayn-testlashtirishdagi inqilobiy o'zgarishlar.

13-mavzu. Psixometrika: testlarning validligi, foydaliligi va haqqoniyligi

Validlashtirish muammosi va validlik turlari. Test topshiriqlar mazmuniga ekspert validlashtirish. Tashqi mezonlar bo'yicha har xil testlarning empirik validlashtirish. Prognostik validlik. Konstruktiv validlik. Konvergent va diskriminant validlik. Kasbiy faoliyat samaradorligi va validligi. Testning foydalligi va validligi. Ekologik validlik va diagnostik vaziyat tiplari. Test-so'rovnomalarda motivatsion xatolar. Haqqoniylikni ta'minlash texnologiyalari.

14-mavzu. Testlashtirishning ijtimoiy jihatlari

Test tizimini joriy etishning sotsial-psixologik muammolari. Test natijalarni ma'lum qilish. Asosiy aholi qatlamini testdan o'tkazish. Test ma'lumotlarini taqdim etishning shakllari va usullari. Test jarayoniga sinahivchilarning sub'ektiv tayyorligi.

15-mavzu: Psixologik testlashtirish va psixologik baholashning etikaviy masalalari.

Testlardan foydalanuvchilarning kasbiy kompetensiyasi. Testlarni nashr

etuvchilarga qo'yiladigan kasbiy javobgarlik.Shaxsning daxlsizligi ta'minlash. Konfedensiallik.

III. Seminar mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

- 1.Psixologik testlashtirish haqida umumiy tushuncha
- 2.Testlashtirish metodining vujudga kelishi va rivojlanish tarixi
- 3.Testlar ilmiyligining texnik va metodologik prinsplari.
- 4.Testning psixometrik parametrlari
- 5.Testlarning klassifikatsiyasi
- 6.O'lchash testlari konstruksiyasi
- 7.Test topshiriqlarini tuzish
- 8.Intellekt va qobiliyat testlarini tuzish
- 9.Shaxs so'rovnomalarini tuzish
- 10.Xorijiy testlarni moslashtirish
- 11.Test topshiriqlari tahlil
- 12.Psixologik testlarni kompyuterlashtirish
- 13.Psixometrika:testlarning validligi, foydaliligi va haqqoniyligi
- 14.Testlashtirishning ijtimoiy jihatlari
- 15.Psixologik testlashtirish va psixologik baholashning etikaviy masalalari

Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

- 1.Test tadqiqot va tekshiruvning qismi sifatida
- 2.Qobiliyatlarni test yordamida o'rganish
- 3.Testning kaliti, me'yorlar, quruq va standart ballari.
- 4.Testning psixometrik parametrini aniqlash
- 5.Test turlari
- 6.Test tuzish va amaliy qo'llash bosqichlari
- 7.Test topshiriqlari tuzish uchun me'yoriy- yo'riqnoma bazasi.
- 8.Maxsus qobiliyatlar va erishganlik testlari.
- 9.Shaxs so'rovnomalarini savollari, tasdiqlarini shakllantirish
- 10.Xorijiy metodikalarni moslashtirishning mazmuniy va tashkiliy jihatlari
- 11.Gauss modeli va standart shkalalar
- 12.Kompyuter testlashtirishdagi modellar, algoritmlar va yondashuvlar.
- 13.Testlarni empirik validlashtirish
- 14.Asosiy aholi qatlamini testdan o'tkazish
- 15.Testlarni nashr etuvchilarga qo'yiladigan kasbiy javobgarlik

Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'limni baholash – bu talabalarning jamoaviy tartibda va yakka tartibda berilgan amaliy loyihalarni bajarishlari orqali amalga oshiriladi. Bunda har bir talabaga bitta jamoaviy loyiha va ikkita yakka tartibda bajariladigan loyiha beriladi. Talaba berilgan loyihaning maqsad va vazifalarini, mohiyatini tushungan holda qo'yilgan masalani o'rganib, izlanishlar olib boradi. Olingan natijalarni tahlil qilib, hulosalari bilan taqdimotlar tayyorlab himoya qiladi. Ishchi fan

	<p>dasturida loyihalarning soni, mavzusi, mazmuni bajarish usullari va topshirish muddatlari to'liq ochib beriladi.</p> <p>Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Amaliy testlashtirish tashkiliy-texnologik soha sifatida. 2. Testlashtirishning XX asrda rivojlanishi. 3. Testlarning yutuqlari va kamchiliklari 4. Testlarning psixometrik xossalari sodda izohlash yo'llari 5. Psixometrik parametrlar. 6. Test topshtiriqlari va testlarning klassifikatsiyalashtirish uchun asoslar. 7. Testlashtirish va qaror qabul qilish 8. Testlar va ekspert baholash. 9. Test jarayoni ssenariy va algoritm sifatida. 10. Testlarning tid va kompyuter adaptatsiyasi. 11. Test tizimi. 12. Testlashtirishning O'zbekistonda rivojlanishi 13. Testlarning psixometrik xususiyatlari 14. Pedagogik testlar klassifikatsiyasi 15. Me'yoriy- yo'naltirilgan testlar (NORT): statistik test normalari. 16. Test intellektual mulk sifatida va "mahsulotning maxfiyligi" 17. Test topshiriqlari tuzish uchun me'yoriy- yo'riqnoma . 18. Maxsus qobiliyatlar va erishganlik testlari 19. Xorijiy testlar yoki psixodiagnostika metodikalarini moslashtirish 20. Protsentli shkalalar va protsentli me'yorlar. 21. Gauss modeli va standart shkalalar 22. Testlarni kompyuterlashtirish tarixi 23. Kompyuterlashtirilgan metodikalar bilan an'anaviy metodikalarning qiyosiy tahlili 24. Testning foydalligi va validligi. 25. Test ma'lumotlarini taqdim etishning shakllari va usullari.
3.	<p>VII. Ta'lim natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <p>"Psixologik testlashtirish" fanini o'rganish jarayonida magistr quyidagilarni bajarishi lozim: testlashtirishning asosiy tamoyillari va vazifalari to'g'risidagi to'g'risida tasavvurga ega bo'lishi; (bilim</p> <ul style="list-style-type: none"> • tadqiqot metodlarini o'rgangan holda ular to'g'risida mustaqil fikr yuritish olishi; testlashtirish to'g'risida yaqqol tushunchalarni tahlil qilishi; testlarni psixometrik talablarga ko'ra tahlil qilishni bilishi va ulardan foydalana olishi; (ko'nikma). • testlarni tatbiq etish va natijalarini psixologik nuqtai nazardan tushuntirishni bilishni; testlar ishlab chiqishni; testlarni moslashtirish va ularni tekshirishni; testlarni takomillashtirish malakalariga ega bo'lishi kerak.
4.	<p>VIII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar;

	<ul style="list-style-type: none"> • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va hiyo qilish uchun loyihalar
5.	<p style="text-align: center;">IX. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar va tushunchalar haqida mustaqil mushohada yuritish, joriy va oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha variantlar asosida yozma topshiriqlarni bajarishi zarur.</p>
6.	<p style="text-align: center;">X. Asosiy adabiyotlar:</p> <p>1. A.I. Rasulov "Testologiya" o'quv qo'llanma T:-2019y 2. Расулов А.И., Тойирова Л.И. Тестология.-Тошкент,"ILM ZIYO ZAKOVAT".-2021.-208 б. 3. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование. - Слб.: Питер, 2019.-688 с.</p> <p style="text-align: center;">XI. Qo'shimcha adabiyotlar</p> <p>1. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy talil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik - har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. Toshkent: O'zbekiston. - 2017. -104 b. 2. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kclajagimizni mard va olijanob halqimiz bilan birga quramiz. - T.: "O'zbekiston". 2017. - 488 b. 3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi.-Toshkent. "O'zbekiston" nashriyoti, 2021.-464 b. 4. Тестирование в современном образовании: учебное пособие/ Т.А.Кабанова, В. А. Новиков. - М.: Вмсшая школа, 2010.-381 с 5. Клайн П. Справочное руководство по конструированию тестов: введение в психометрическое проектирование.-Кисв, 1994.-284 с. 6. Балмхина Т. М. Словар терминов и понятий тестологии. М., 2000» 7. Бодальсв А.А.. С толин В.В. Общая психодиагностика. М: Москв. Ун-тп. 1987, или Спб: Рсч. 2001. 8. Фср Р.М.. Бакарак В.Р. Психометрика. Введение. Пср. с англ. Челябинск. Изд-во ЮУрГУ, 2010. 9. Ц.Гайда В.К.. Захаров В.П. Психологическое тестирование. Л., 1982. 10. Клайн П. Справочное руководство по конструированию тестов: введение в психометрическое проектирование.-Киев, 1994.-284 с. 11. Р. Майкл Фер., Всрн Р.Бакарак. Психометрика: введение/пср. с англ. А.С.Наумеико, А.Ю.Попова-Челябинский: Издательский центр ЮУрГУ, 2010-445 с.</p> <p style="text-align: center;">Axborot manbalari</p> <p>http://www.edu.uz—O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi rasmiy veb sayti.</p>

	http://www.gov.uz – O‘zbekiston Respublikasi xukumati portali. www.cspi.uz –Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti www.natlib.uz (A.Navoiy nomidagi O‘z.MK) www.ziyonet.uz - Ziyonet axborot-ta’lim resurslari portali
7.	Chirchiq davlat pedagogika universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2024 yil “ <u>29</u> ” <u>08</u> / <u>1</u> dagi qarori bilan tasdiqlangan
8.	Fan/modul uchun ma’sul: Turakulov B.N-CHDPU, “Psixologiya” kafedrasida katta o’qituvchisi..Psixologiya fanlari bo’yicha falsafa fanlari doktori(PhD)
9.	Taqrizchilar: N.B.Atabayeva-Nizomiy nomidagi TDPU “Psixologiya” kafedrasida dotsenti, psixologiya fanlari doktori O.U.Avlayev-CHDPU “Psixologiya” kafedrasida dotsenti, psixologiya fanlari doktori